

Nuorten geneerinen mielenterveysinstrumentti

Lapsen paras - yhdessä enemmän

Pääkaupunkiseudun LAPE-hanke

Erityis- ja vaativa taso

Terveystieteiden tutkimuskeskus/HUS

Minna Nikula

Marjaana Karjalainen

GMI - Nuorten generinen mielenterveysinstrumentti

Nuorten generinen mielenterveysinstrumentti (GMI) on lähipalveluihin, esimerkiksi kouluihin ja matalan kynnyksen yksiköihin kehitetty ammattilaisten työskentelyä ohjaava työkalu, jonka tavoitteena on helpottaa mielenterveyden ongelmien ja häiriöiden varhaista tunnistamista, niiden vakavuuden arvioimista ja hoidettavuuden arviointia. Peruspalvelujen ja erikoissairaanhoidon yhdessä kehittämä instrumentti luo yhteistä kieltä ja kulttuuria sekä edistää hoidon ja tuen laatua sekä porrasteisen mielenterveystyön toteuttamisedellytyksiä nuorten mielenterveyspalveluissa.

NUORI

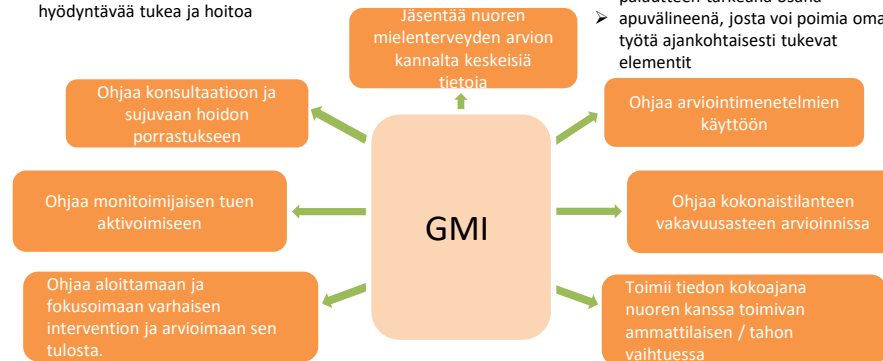
GMI:n tavoitteena on varmistaa, että nuori saa tarvitsemaansa tukea tai hoitoa

- Oikeassa paikassa: arkiympäristössä matalalla kynnyksellä
- Oikea-aikaisesti: mahdollisimman varhain ja oikeaan aikaan
- Oikean tahon / ammattilaisen toteuttamana: tehokasta ja resursseja optimaalisesti hyödyntävää tukea ja hoitoa

AMMATTILAINEN

GMI toimii ammattilaisen tukena

- Sähköinen lomake, jossa on sähköiset linkit arviointimenetelmiin ja muihin apuvälineisiin
- Huomioi tiedon siirtoon liittyvät lupa-asiat
- Voi täyttää vaiheittain: päivittää, tallentaa, tulostaa
- Voi käyttää tarpeenmukaisella tavalla:
  - ohjaavana työkaluna
  - muistilistana
  - vastuun siirtävän viitteen, lähetteen ja palautteen tärkeänä osana
  - apuvälineenä, josta voi poimia omaa työtä ajankohtaisesti tukevat elementit

Yhteistä kehittämistyötä

GMI on kehitetty PKS-LAPE –hankkeessa peruspalvelujen ja erikoissairaanhoidon yhteistyönä. Työhön on osallistunut nuoria lähellä olevia ammattilaisia opiskeluhollosta, perustason päihde- ja mielenterveyspalveluista ja nuorisopsykiatrisesta erikoissairaanhoidosta. Työryhmä kokosi myös ehdotuksen yhteisesti käytettävistä nuorten mielenterveyden arviointimenetelmistä.

GMI Ohjeistus

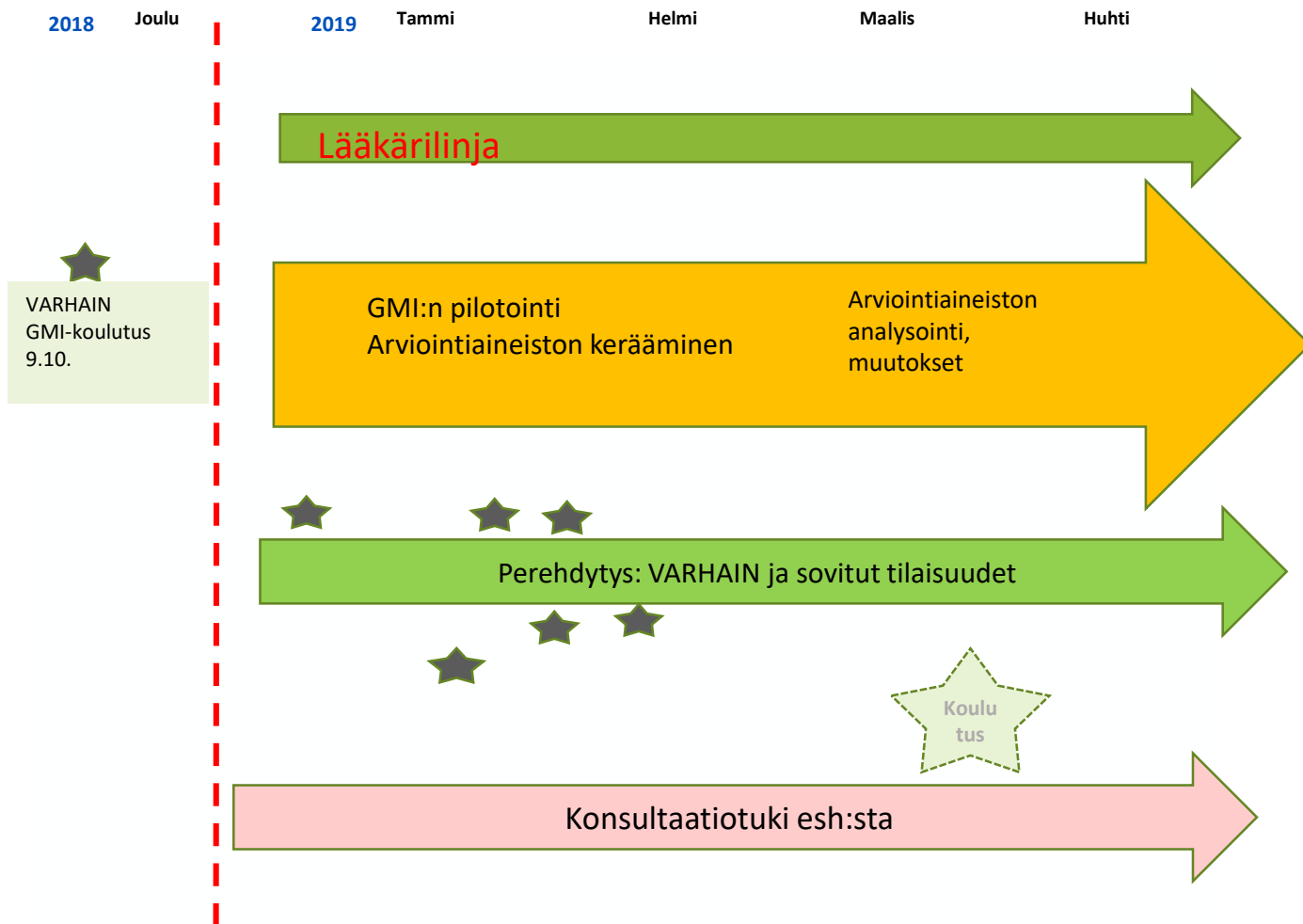
- GMI on **ohjaava työkalu**, joka auttaa jäsentämään nuoren mielenterveyden arviota ja yhdistää tuen/hoidon vaiheet läpi koko palveluketjun, ammattiryhmästä riippumatta.
- GMI:n avulla pyritään **välttämään nuoren kannalta turhauttavaa päällekkäistä** tiedon keruuta/arviota ja **siirtämään täydentyvää tietoa** nuoren tilanteesta hänen tuki/hoidosuhteensa edetessä toimijalta toisella.
- GMI ei ole kysely, vaan sen **sisällöt täydentyvät** nuoren yksilöllisistä tarpeista ja tilanteesta käsin (ei välttämättä lomakkeen järjestyksessä), yhden tai useamman tapaamisen yhteydessä.
- GMI:tä voidaan käyttää joko **muistilistana**, ohjaavana apuvälineenä nuoren kokonaistilanteen **vaikusasteen arvioinnissa** tai **saatteena** nuoren siirtyessä toimijalta toiselle.
- GMI auttaa **tunnistamaan vakavan** mielenterveyden häiriön oireet.
- GMI voi toimia **sähköisenä tai printattuna** lomakkeena. Sen voi täyttää ja tallentaa tai tulostaa. Se huomioi eri ammattiryhmien välillä tapahtuvat tiedonsiirtoon liittyvät luvat.
- GMI:n sähköinen lomake sisältää lomakkeen täyttämiseen liittyvän **opastuksen ja sähköisiä linkkejä** oheismateriaaleihin.
- GMI ei ole lähete erikoissairaanhoidon, mutta se **voi toimia lähetteen osana** ja tukea näin lähetteiden tasalaatuisempaa arviointia / STM kiireettömän erikoissairaanhoidon kriteerien arviointia.
- Suositeltavaa on, että ammattiryhmäkohtaisesti **päätetään miten GMI:tä kussakin yksikössä käytetään** ja arkistoidaan, sekä miten GMI-informaatio siirtyy yksikön toimijalta toiselle.
- Yksi hyvä yhteinen näkökulma voisi olla, että **GMI päivitetään** (niiltä osin kun se on mahdollista) aina kun a). nuori aloittaa uuden tuki/hoidosuhteen, b). kun tehdään suunnitelma aloittaa jokin interventio nuoren kanssa c). ja/tai kun nuori siirtyy toimijalta toiselle.

GMI nuorten mielenterveystön palveluprosessissa

NUORI ..... GENERINEN MIELENTERVEYSINSTRUMENTTI

Kuka ensisijaisesti vastaa (ensisijainen toimija) huolen tunnistamisesta, nuoren ohjauksesta, tuesta ja/tai hoidosta?	Mikä on fokus?	Ketä voidaan konsultoida?	Mitä tehdään?
<ul style="list-style-type: none"> ●Koulu ●Sotekeskus ●Perhekeskus/nuorten päihde- ja mielenterveyspalvelut ●Kolmas sektori ●Yksityissektori <p><i>Kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja, psykiatrinen sairaanhoitaja, lääkäri, sosiaalityöntekijä</i></p>	Huolen tunnistaminen	<ul style="list-style-type: none"> ● Opiskeluhuollon toimijoiden sisäinen konsultaatio / yhteistyö ● Perhe 	Ammattiryhmästä riippumatta <ul style="list-style-type: none"> ● keskustellaan nuoren tuen tarpeesta ● laaditaan yhteinen tuki/hoidosuunnitelma ja seuranta
<ul style="list-style-type: none"> ●Koulu ●Sotekeskus ●Perhekeskus /nuorten päihde- ja mielenterveyspalvelut ●Kolmas sektori ●Yksityissektori ●Muu toimija <p><i>Kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja, psykiatrinen sairaanhoitaja, lääkäri, sosiaalityöntekijä</i></p>	Lieväasteinen oireilu	<ul style="list-style-type: none"> ● Opiskeluhuolto ● Nuorisoseuran, Nupin, Nupolin jne. työntekijät ● Sosiaalihuolto ● Lastensuojelu ● Opettaja ● Perhe 	<ul style="list-style-type: none"> ● Omahoito/perheen tuki >> Mielenterveystalo.fi ● Koulun / oppilaitoksen / kunnan muiden toimijoiden tarjoamat psykosiaaliset palvelut . Esim: TAU, IPC, IPT, KKT-pohjaiset menetelmät, muu interventio ● Nettiterapia (> 13 vuotiaat) ● VARHAIS-OPS (lyhytterapia)
<ul style="list-style-type: none"> ●Perhekeskus/nuorten päihde- ja mielenterveyspalvelut ●Koulu ●Sotekeskus ●Kolmas sektori ●Yksityissektori <p><i>Kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja, psykiatrinen sairaanhoitaja, lääkäri, nuorisopsykiatri, sosiaalityöntekijä</i></p>	Keskivaikea oireilu	<ul style="list-style-type: none"> ● Pth lääkäri ●Opiskeluhuollon asiantuntijat ● Nuorisoseuran, Nupin, Nupolin, jne. työntekijät ● HYKS VARHAIN ● HYKS lääkäri linja ● Sosiaalihuolto ●Lastensuojelu ●Perhe 	<ul style="list-style-type: none"> ● Koulun / oppilaitoksen / kunnan muiden toimijoiden tarjoamat psykosiaaliset palvelut . Esim: TAU, IPC, IPT, KKT-pohjaiset menetelmät, muu interventio ● Nettiterapia (> 13 vuotiaat) ● VARHAIS-OPS (lyhytterapia) ● KELA-terapia ● Lääkitys ●Verkostoyhteistyö
<ul style="list-style-type: none"> ●Erikoissairaanhoito <p>≥ jatkossa GMI toimii lähetteen liitteenä</p>	Vaikea-asteinen oireilu	<ul style="list-style-type: none"> ● Pth lääkäri ● Opiskeluhuolto ● Sosiaalihuolto ● Lastensuojelu ● Muu toimija / verkoston jäsen 	<ul style="list-style-type: none"> ● Psykososiaaliset; a) häiriökohtaiset / b) räätälöidyt hoidot ●KELA / OPS terapia ● Kuntoutus ● Päivä- /osastohoito ● Moniammatillinen verkostoyhteistyö ● Lääkitys
<ul style="list-style-type: none"> ●Erikoissairaanhoito, päivystys, osasto <p>≥ GMI toimii lähetteen liitteenä</p>	Kriisitilanne	HYKS akuuttiosaston lääkäri	<ul style="list-style-type: none"> ● Kriisi-interventio ●Tilanteen vakauttaminen ● Lääkehoito ● Kuntoutus ● Jatkohoito / tukitoimet

GMI:n pilotointisuunnitelma

GMI:n kehittämiseen ovat osallistuneet:

HUS

- Minna Nikula
- Mikko Kinnunen
- Marjaana Karjalainen
- Niklas Granö
- Paul Lindroos
- Henna Haravuori
- Virve Edlund
- Klaus Ranta

Vantaa

- Anne Lakkavaara
- Jaana Kivistö

Espoo

- Marjo Eteläpää
- Hannele Kuokkanen
- Jenni Miettinen

Kirkkonummi

- Petra Korkiakoski

Helsinki

- Tove Linder

sekä kehittäjäryhmän jäsenten lukuisat työtoverit erikoissairaanhoidossa ja peruspalveluissa

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten
ja perheiden hyvää arkea

LAPE

Kiitos!

Marjaana Karjalainen

marjaana.karjalainen@hus.fi

Minna Nikula

minna.nikula@hus.fi